

Kéringer Gábor

„Lusta fiúk, szorgos lányok(?)”

Nemi sztereotípiák- A kötelességteljesítés nemek szerinti összevetése a zenésznek készülő 14-20 éves fiatalok zenei munkavégzést akadályozó panaszainak vizsgálata során, különös tekintettel a sportolási szokások hatásaira

1.Bevezetés

Munkám közvetlen előzménye az a 2019- ben elkészített és publikált kérdőíves felmérés, mely egy adott intézmény keretén belül vizsgálta a 14-20 éves zenésznek készülő korosztály sportolási szokásait, illetve annak hatását haladásukra, teljesítményükre. Megközelítésében szakít az eddigi hagyományokkal: a méltán ismert és elismert megelőző, kontrolláló és korrigáló specializált zenei munkaképességgondozás (Kovács- módszer) kétségkívüli eredményeit szem előtt tartva a „valós” sport – vagyis a „meghatározott szabályok szerint, időtöltésként vagy versenyszerűen folytatott testedzés” (NÁDORI,2005) – irányából indul ki. Ennek több intézményre történt kiterjesztése készülő disszertációm alapja. Kutatásom fő csapásiránya a zenésznek készülő fiatalok munkáját gátló tényezők vizsgálata sportolási szokásaik függvényében, egyszersmind azon téves és káros sztereotípiák tételes cáfolata, mely a muzsikusmunkát gyakran ellehetetlenítő jelenségekben nyilvánul meg. Ilyen a zene és sport kibékíthetetlen ellentéte, avagy a nemi sztereotípiák egy sajátos – és manapság kevésbé divatos – megközelítése, nevezetesen a „lusta fiúk, szorgos lányok” széles körben elterjedt gondolata, mely a lányok kötelességvállalásának nagyobb idő és energiabefektetését hangsúlyozza (PÁSKUNNÉ, 2013).

Munkám gerincét adó kérdőívcsorom egyaránt kitér a vizsgált csoportok időbeosztására, – ezen belül a tanintézményen belül eltöltött időre, a hangszeres gyakorlás, a közismereti tárgyak tanulásával eltöltött időre, az előadó tevékenységek prakszisára – valamint a szabadidő eltöltése során (tehát a kötelező iskolai testnevelési alkalmak keretein kívüleső) megjelenő sport -attitűdökre: az alkalmak heti mennyiségére és esetenkénti időintervallumára. E vizsgált adatokat vetettem össze a zenész lét megtapasztalt problémáival, méghozzá annak három szintjén: az általános, életmódból eredeztethető panaszok, a gyakorlási-felkészülési időszakok, illetve a téthelyzetben (koncert/vizsga) megtapasztalt gondok és traumák előfordulási mutatóival.

A teljes minta mellett szükségesnek éreztem olyan bontások vizsgálatát, melyek plasztikusabban szemléltetik –és az eredményektől függően igazolják, avagy cáfolják – alapvető hipotéziseim. E hipotézisek arra feltételezésre épülnek, hogy a sportolási szokások mérhetően befolyásolják a zenész- munka folyamatát és kibontakoztatását.

A bontások közül kiemelkedő jelentőséget mutatott a nemek szerinti vizsgálatok sora. Prioritás, mert egy olyan berögzött sztereotípiát cáfolatának lehetőségét rejti, mely hosszú idő óta mérgezi oktatási rendszerünket. A címben szereplő kijelentés (kérdés?) ezt a témát igyekszik körbejárni.

2. Az adatok feldolgozása- új változók

A kérdőív beérkezett adatainak rendszerezését követően a statisztikai munkát a Yamovi 2.4.8. verziójával végeztem el. Ez az alkalmazás volt segítségemre az eredmények minél pontosabb és plasztikusabb megjelenítésében is. Mivel néhány esetben a vizsgált alapváltozók tartalmi okokból nehezen összevethetőek, szükségessé vált néhány új változó létrehozása. Ezek a következők:

-A hangszeres gyakorlás és közismereti tárgyak tanulását egyesítő *Kötelesség- változó (KV)*

-A sportolás heti alkalmait és eseti időtartamát összegző *Sportolás- változó (SV)*

-Az életmódból eredeztethető problémák észlelésének mennyiségiátlagát jelölő *Életmód probléma- változó (ÉPV)*

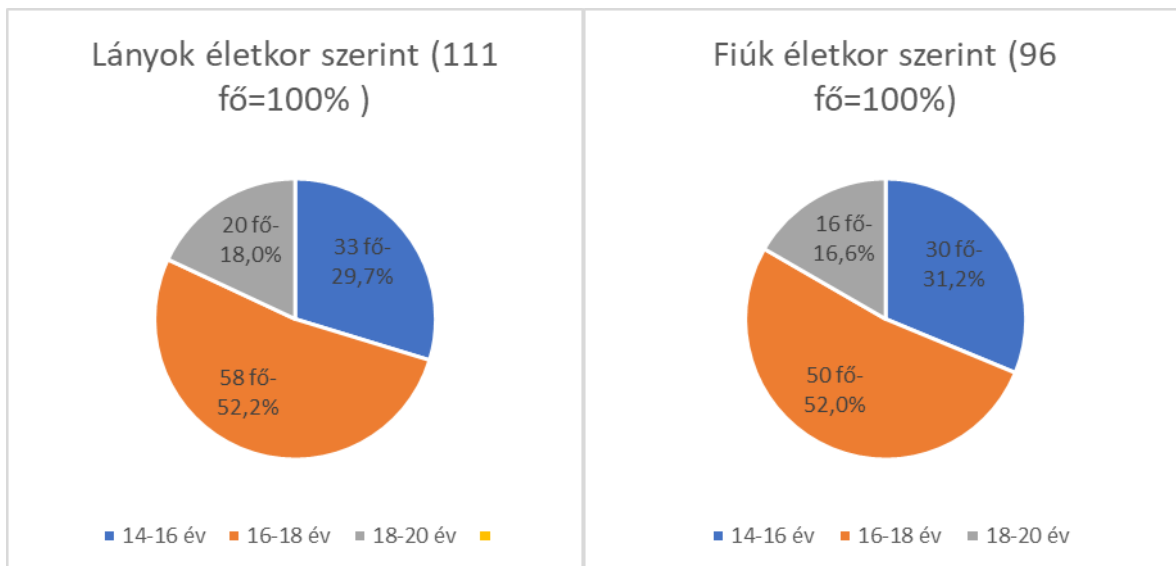
-A felkészülési és téthelyzeti szakasz panaszintenzitásának Likert- skála értékeit átlagoló *Felkészülési probléma- változó (FPV)* és *Téthelyzeti probléma- változó (TPV)*

3.A kérdőív nemek szerinti bontásának eredményei

3.1. Demográfiai mutatók

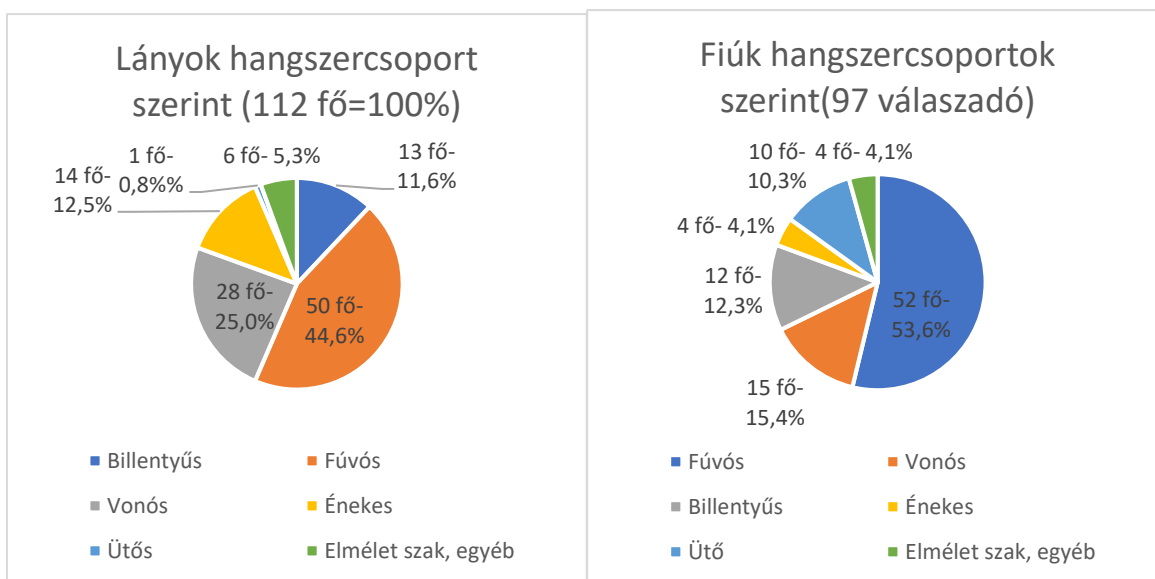
A vizsgálatban 211 zeneművészeti szakgimnáziumi tauló vett részt. A nemek szerinti megoszlásban a résztvevők 53,5%-a (113 fő) leány, 46,4%-a (98 fő) fiú.

3.1.1.Életkor szerinti megoszlás

1. ábra. Életkor szerinti megoszlás nemek szerint (saját ábra)

3.1.2. Hangszercsoportok megoszlása

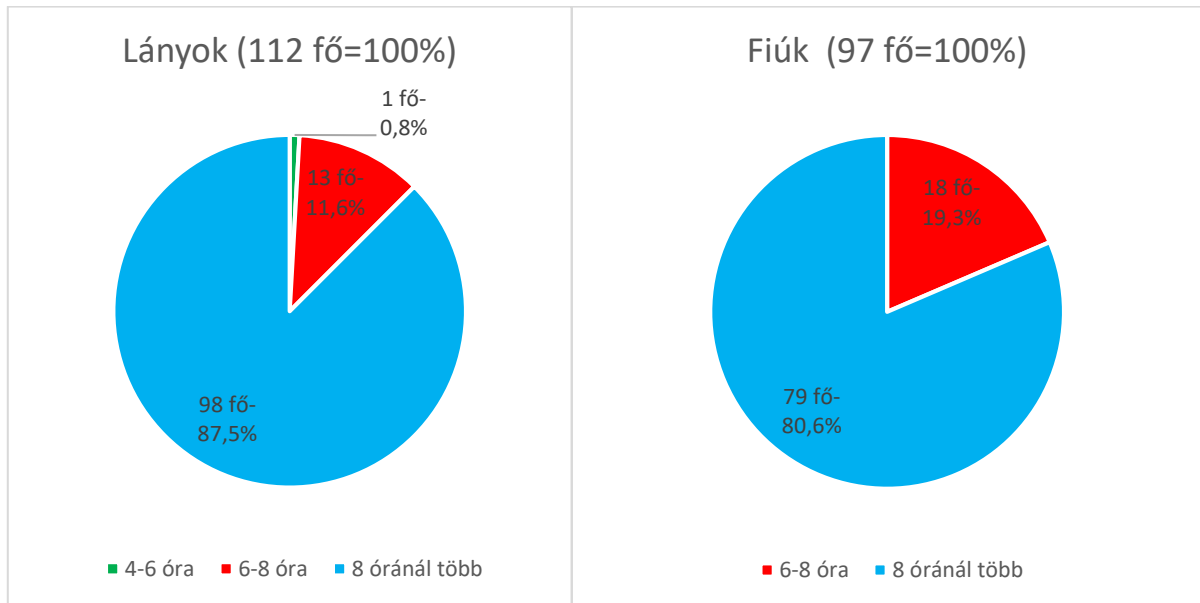
2. ábra. Tanult hangszercsoportok megoszlása (a két tanszakot jelölőkkel együtt) nemek szerint (saját ábra)

3.2. Az időbeosztás vizsgálata

A tanintézményben eltöltött napi idő

A két nem viszonylatában ebben az összehasonlításban jelentősnek mondható eltérés nem mutatkozik. Bár a lányok túlnyomó része két százalékponttal az átlag fölött (87,5%) jelölte a napi 8 óránál több időt (a fiúknál ez a szám csupán 80,6%), a különbség statisztikailag

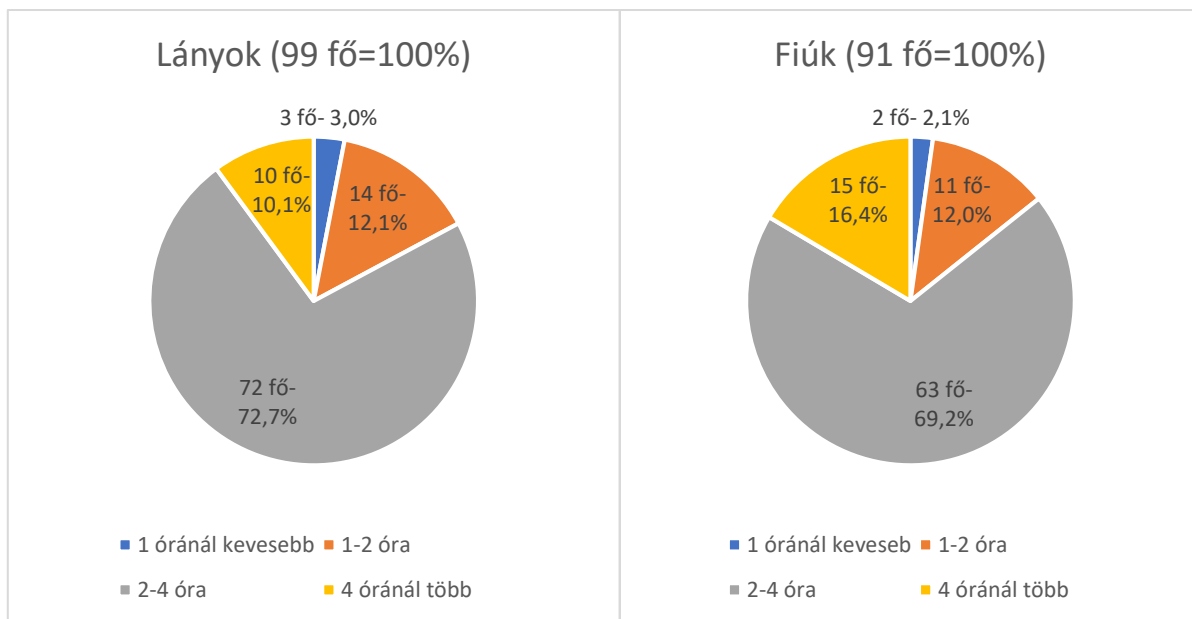
elnyészőnek bizonyult, a próba nem jelzett szignifikáns kapcsolatot ($p=0,167$; Cramer's $V=0,0959$). Így lényegét tekintve a két nem képviselői közel azonos időt töltenek az intézmény falain belül.

3. ábra. Tanintézményben töltött napi idő nemek szerint (saját ábra)

Hangszeres gyakorlással eltöltött idő

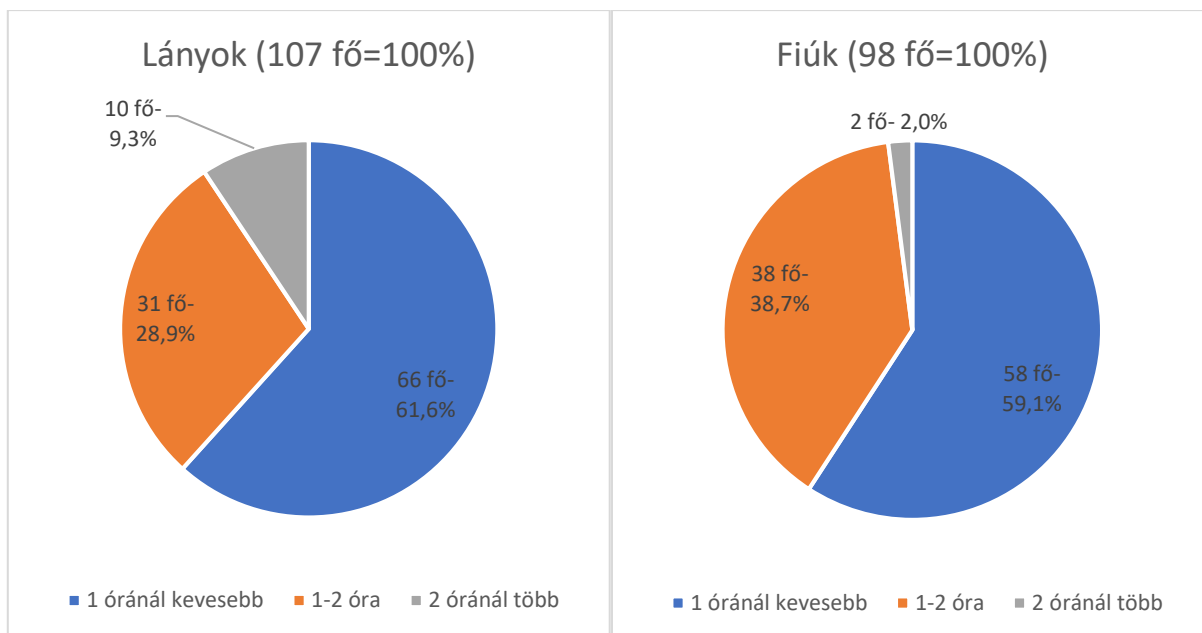
A közölt adatok (esetünkben kördiagramon bemutatott) számai a fiúk némileg nagyobb aktivitása felé mutatnak, mely megmutatkozik a keveset gyakorlók alacsonyabb, illetve a négy óránál többet hangszerükkel foglalkozók esetében is. Az eredmények ugyanakkor ezúttal sem mutattak kapcsolatot a nemek és a vizsgált változó összefüggésében ($p=0,609$; Cramer's $V=0,0980$).

4. ábra. Hangszeres gyakorlással töltött napi idő nemek szerint (saját ábra)

Közismereti tárgyak tanulása

A hangszeres gyakorláshoz hasonlóan alakultak a közismereti tárgyak tanulására fordított idő eredményei, ám fordított relációval. A közölt adatok némileg a lányok nagyobb ráfordításáról tanúskodnak, szignifikanciát, de gyenge kapcsolatot jelezve ($p=0,046$; Cramer'sV=0,174).

5. ábra. Közismereti tárgyak tanulására fordított napi idő nemek szerint (saját ábra)

Kötelesség- változó

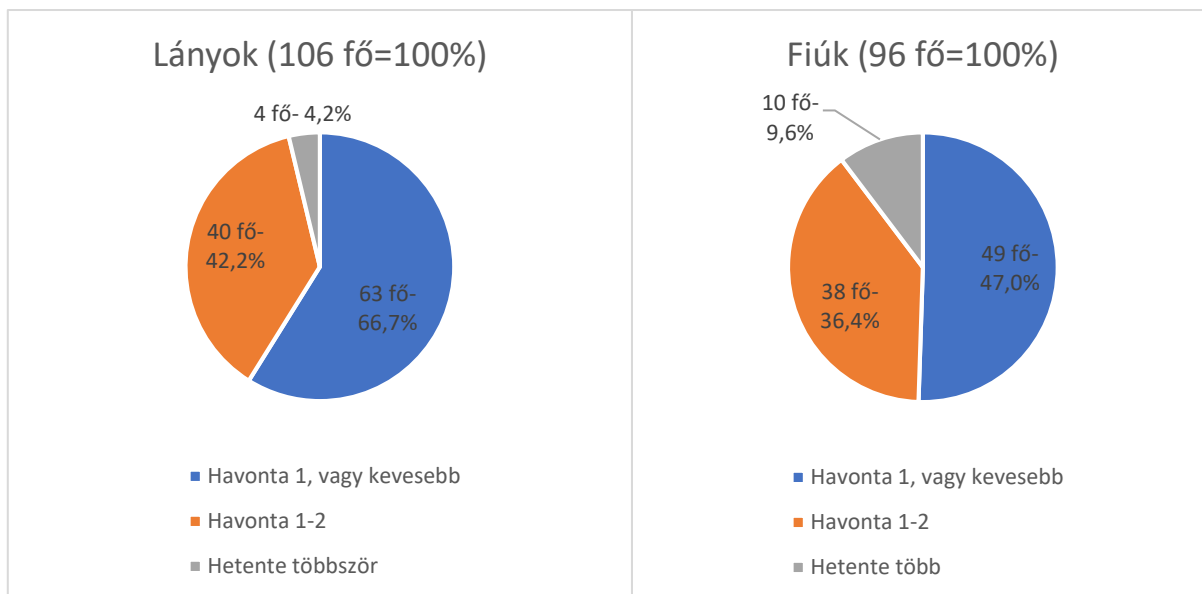
Az előző adatok után a nemek szerinti vizsgálat a Kötelesség-változó esetében nem mutat kapcsolatot ($p=0,352$; Cramer'sV=0,133).

Kötelesség- változó/	Nem	Lány	Fiú	Összesen
Nem, vagy alig tanul- alig gyakorol	N	15	13	28
	%	15,6%	14,4%	15,1%
Inkább tanul	N	3	0	3
	%	3,1%	0,0%	1,6%
Inkább gyakorol	N	49	45	94
	%	51,0%	50,0%	50,5%
Gyakorol és tanul	N	29	32	61
	%	30,2%	35,6%	32,8%
Összesen	N	96	90	186
	%	100%	100%	100%

I. táblázat. Kötelesség- változó és nemek összevetése (saját szerkesztés)

Előadói tevékenységek gyakorisága

A grafikon ezúttal is a fiúk némi előnyét mutatja, ám a statisztikai próba ezúttal sem mutat mérhető differenciát ($p=0,160$; Cramer'sV=0,136).

6. ábra. Előadói tevékenységek gyakorisága nemek szerint (saját ábra)

Összességében elmondható, hogy a vizsgálat fenti szakaszában a nemek közti különbségek statisztikailag elhanyagolhatók: bár az intézményi jelenlét esetében nem szignifikánsan, illetve a közismereti tárgyak tanulásában a lányok a statisztikai próba adataival is megerősítve némileg jobban teljesítenek, a többi elem (hangszeres tárgyak gyakorlása, előadói tevékenységek gyakorlása) vizsgálati eredményei a fiúk valamivel – ám nem szignifikánsan – nagyobb aktivitása felé mutatnak. Így a vizsgálati szakasz egészétre kijelenthető, hogy az iskolai kötelezettségek teljesítésében vizsgált csoportban nem igazolható a lányok nagyobb energia és időbefektetése.

3.3.Mozgás, sportolás a nemek viszonylatában

A sportolás változó

A kapott adatok alapján kijelenthető, hogy a két nem között mérhető, közepesen erős szignifikáns különbség ($p=0,007$; $Cramer'sV=0,265$) mutatkozik a sportolási szokások vizsgált változójában: a mintában a fiúk sportolási aktivitása meghaladja a lányokét.

	Nem	Lány	Fiú	Összesen
Sportolás- változó/				

Lényegében nem sportol	N	19	9	28
	%	17,3%	9,7%	13,8%
Alig sportol	N	58	32	90
	%	52,7%	34,4%	44,3%
Gyakran keveset, vagy ritkán sokat sportol	N	18	28	46
	%	16,4%	30,1%	22,7%
Gyakran, sokat sportol	N	13	22	35
	%	11,8%	23,7%	17,2%
Összesen	N	110	93	203
	%	100%	100%	100%

II. táblázat. Sportolás- változó és nemek összetétele (saját szerkesztés)

Összegezve: A kapott adatok és kapcsolatok alapján megállapítható, hogy a nemek tekintetében a lányok közismereti tárgyak tanulására fordított valamivel több idejétől eltekintve nem detektálható lényegi különbség a lányok fiúkhöz viszonyított több idő és energiabefektetésében sem a szakmai felkészülésben, sem az iskolai kötelezettségekben. Eltérést mértünk ugyanakkor a szabadidő sportolásra fordított idejében a fiúk javára. E jelenségek valószínűsíthető következményeire az elkövetkező szakaszok eredményeiből következtethetünk. Mindezek tükrében érdemes vizsgálnunk tehát a három problématerület adatait.

3.4.Életmódból eredő problémák észlelése a megkérdezettek adott csoportján belül

A 113 válaszadó lány közül 16 nem jelzett panaszt. A fennmaradó 97 főre összességében 163 panaszt jelentkezett. Ez fejenként 1,68 észlelést jelent. A fiúk esetében (98 fő válaszadó) a panaszt nem észlelők száma lényegesen magasabb: 28 fő, a fennmaradó 70 főre 117 észlelés érkezett. Ez fejenként 1,67 észlelést mutat. Mindkét nem esetében leggyakoribb problémát az alvászavar jelzi. A hét megkérdezett probléma közül négyben a lányok érintettsége hangsúlyosabb. Egy esetben (látásprobléma) lényegében azonos arányt látunk. Legmarkánsabb különbséget az alvászavar esetén észlelhetünk. Két panasz esetén (állóképesség zavara és

testsúlyprobléma) ugyanakkor a lányok számolnak be kedvezőbb helyzetről. A panasz nélküli csoport a fiúk esetében 28,5%. Ez a lányok adatának kétszerese (14,1%).

Az egyes panaszok relatíve kis mértékű észlelése, illetve az ehhez viszonyított kis elemszám miatti csekély szignifikancia- észlelési esély okán a statisztikai vizsgálat a leírt különbségek közül kettőben erősítette meg a kapcsolat jelenlétét: a legtöbb megkérdezettet sújtó alvászavar tekintetében gyenge erősséggel a lányok nagyobb érintettségét ($p=0,038$; $Cramer'sV=0,144$), valamint a panaszt nem észlelők tekintetében ugyancsak gyenge kapcsolatot jelezve ($p=0,009$; $Cramer'sV=0,182$) rámutat a fiúk jelentősen nagyobb számára és arányára.

Életmódból eredő panaszok	Észlelés	Lányok N=113	Fiúk N=98	Összesen N=211
Alvászavar	N	47	27	74
	%	41,5%	27,5%	
Tartászavar	N	35	22	57
	%	30,9%	22,4%	
Mozgásszervi probléma/gerincprobléma	N	28	19	47
	%	24,7%	19,3%	
Látászavar	N	22	19	41
	%	19,4	19,3%	
Testsúlyprobléma	N	9	12	21
	%	7,9%	12,2%	
Állóképesség zavara	N	11	13	24
	%	9,7%	13,2%	
Légzésprobléma	N	11	5	16
	%	9,7%	5,1%	
Panasz összesen		163	117	280
Nincs panasz	N	16	28	44
	%	14,1%	28,5%	

III. táblázat. Életmódból eredő problémák észlelése nemek szerint. Elemszám és a 100%- hoz viszonyított megjelenési arány. (saját szerkesztés)

Az Életmódprobléma- változó

Az észlelések száma	Nem	N	%
0	Lány	18	9,0%
	Fiú	28	23,1%
1	Lány	41	20,6%
	Fiú	38	19,1%
2	Lány	21	10,6%
	Fiú	14	7,0%
3	Lány	16	8,0%
	Fiú	5	2,5%
4	Lány	9	4,5%
	Fiú	4	2,0%
5	Lány	1	0,5%
	Fiú	2	1,0%
6	Lány	0	0,0%
	Fiú	2	1,0%
Összesen		193	100%

IV. táblázat. Az Életmódprobléma- változó megoszlása nemek szerint (saját szerkesztés)

Összegezve elmondható: az *Életmódprobléma- változó* statisztikai próbája közepes erősségű kapcsolata ($p=0,044$; $Cramer'sV=0,255$) megerősíti a jelen szakaszban vizsgált panaszok észlelésének tendenciáit, vagyis a lányok súlyosabb érintettségét, illetve a fiúk kevesebb problémáját és ennek legjellemzőbb megjelenési formáját, miszerint a semmilyen panasszal nem rendelkezők között jelentős a fiúk dominanciája.

3.5.A felkészülés problémái nemek szerinti bontásban

Fáradékonyság észlelése

A fáradékonyságot mind fiúk, mind a lányok hasonlóan magas arányban jeleztek, de a fáradékonyság gyakoriságát figyelve már jelentős az eltérés a két nem között: a "gyakran" és a

"mindig válaszok" tekintetében a lányok érintettsége sokkal intenzívebb problémára utal, míg a fiúk esetében ez a jelenség ritkább.

		Lány	Fiú	Összesen
Fáradékonyság				
soha	N	11	16	27
	%	10%	16,4%	13%
ritkán	N	34	39	73
	%	30,9%	40,2%	35,3%
időnként	N	33	34	67
	%	30,0%	35,1%	32,4%
gyakran	N	24	7	31
	%	21,8%	7,2%	15,0
mindig	N	8	1	9
	%	7,3%	1,0%	4,3%
Összesen	N	110	97	207
	%	100%	100%	100%

V. táblázat. Fáradékonyság észlelése nemek szerint (saját szerkesztés)

A figyelmi panaszok észlelése

Következő elemünk, vagyis a *figyelmi panaszok* vizsgálatánál a súlyosbodó tünetek arányai kiegyenlítődni látszanak ugyan, ám a két minta alapján így is jól észlelhető a „soha” és „ritkán” válaszok magas aránya a fiú válaszadók körében.

		Lány	Fiú	Összesen
Figyelmi panaszok				
soha	N	17	22	39
	%	15,3%	22,7%	18,8%
ritkán	N	29	32	61

	%	26,1%	33,0%	29,3%
időnként	N	33	20	53
	%	29,7%	20,6%	25,5%
gyakran	N	22	16	38
	%	19,8%	16,5%	18,3%
mindig	N	10	7	17
	%	9,0%	7,2%	8,2%
Összesen	N	111	97	208
	%	100%	100%	100%

VI. táblázat. Figyelmi panaszok észlelése nemek szerint (saját szerkesztés)

Memóriazavar és tanulási zavar észlelése

A *memóriazavar* esetében érdemes kiemelnünk, hogy e szegmensnél a lányoktól valamivel kedvezőbb képet kaptunk, mely a skála mindkét pólusán érzékelhető. A vizsgált tételek rokonsága okán ugyanezt a tendenciát léthatjuk a *tanulási nehézség* adatai között is.

		Lány	Fiú	Összesen
Memóriazavar				
soha	N	29	32	61
	%	25,9%	33,0%	29,2%
ritkán	N	37	29	66
	%	33,0%	29,9%	31,6%
időnként	N	36	24	60
	%	32,1%	24,7%	28,7%
gyakran	N	5	7	12
	%	4,5%	7,2%	5,7%
mindig	N	5	5	10
	%	4,5%	5,2%	4,8%
Összesen	N	112	97	209
	%	100%	100%	100%

VII. táblázat. Memóriazavar észlelése nemek szerint (saját szerkesztés)

Tanulási nehézség		Lány	Fiú	Összesen
soha	N	35	37	72
	%	31,3%	37,8%	34,3%
ritkán	N	36	34	70
	%	32,1%	34,7%	33,3%
időnként	N	34	16	50
	%	30,4%	16,3%	23,8%
gyakran	N	5	7	12
	%	4,5%	7,1%	5,7%
mindig	N	2	4	6
	%	1,8%	4,1%	2,9%
Összesen	N	112	98	210
	%	100%	100%	100%

VIII. táblázat. Tanulási nehézség észlelése nemek szerint (saját szerkesztés)

A fizikai fájdalom észlelése

A fizikai *fájdalom* mutatói alapján a lányok ez esetben is nehezebb helyzetről számoltak be. A fiúk csoportja ugyanakkor minden skálaszinten kedvezőbb választ adott.

Fizikai fájdalom		Lány	Fiú	Összesen
soha	N	31	44	75
	%	27,9%	44,9%	35,9%
ritkán	N	30	25	55
	%	27,0%	25,5%	26,3%
időnként	N	23	17	40
	%	20,7%	17,3%	19,1%
gyakran	N	19	9	28
	%	17,1%	9,2%	13,4%

mindig	N	8	3	11
	%	7,2%	3,1%	5,3%
Összesen	N	11	98	209
	%	100%	100%	100%

IX. táblázat. Fizikai fájdalom észlelése nemek szerint (saját szerkesztés)

A Felkészülési probléma- változó

Az észlelések átlagos erőssége	Nem	N	%
1	Lány	9	4,3%
	Fiú	14	6,7%
2	Lány	51	24,3%
	Fiú	58	27,6%
3	Lány	38	18,1%
	Fiú	19	9,0%
4	Lány	14	6,7%
	Fiú	7	3,3%
Összesen		210	100%

X. táblázat. A Felkészülési probléma- változó megoszlása nemek szerint (saját szerkesztés)

Összességében megállapítható, hogy bár az öt vizsgált elemből három esetben (fáradékonyság, figyelmi zavarok és fizikai fáradtság) a keresztábra elemzés adatai a fiúk kedvezőbb helyzetére utalnak, a fenti megfigyelések közül egy statisztikailag mérhető kapcsolatot találtunk: a fáradékonyság ($p=0,004$; $Cramer'sV=0,272$) esetében közepesen erős együttjárást. E mutatóban a lányok szignifikánsan több panaszról számoltak be, mint fiú társaik. A *Felkészülési probléma- változó* közepese erősségű kapcsolata ($p=0,025$; $Cramer'sV=0,211$) megerősíti az elemek vizsgálati tendenciáját, így összességében a fiúk kedvezőbb helyzetéről tanúskodik.

3.6. Téthelyzeti (koncert/vizsga) problémák nemek szerinti bontásban

A figyelmi panaszok észlelése

A téthelyzeti *figyelmi panaszok* esetében a fiúk kevésbé érintettek. E tendencia a gyakoriság növekedési szintjeivel a lányokhoz képest egyre karakteresebbé válik: az állandósulás esetén a különbség igen jelentősnek mutatkozik.

		Lány	Fiú	Összesen
Figyelmi panaszok				
soha	N	32	38	70
	%	28,6%	38,8%	33,3%
ritkán	N	39	45	84
	%	34,8%	45,9%	40,0%
időnként	N	15	8	23
	%	13,4%	8,2%	11,0%
gyakran	N	16	7	23
	%	14,3%	7,1%	11,0%
mindig	N	10	0	10
	%	8,9%	0,0%	4,8%
Összesen	N	112	98	210
	%	100%	100%	100%

XI. táblázat. Figyelmi panaszok észlelése nemek szerint (saját szerkesztés)

A memóriazavar észlelése

A *memóriazavar* adatai szerint a kép jóval árnyaltabb, mint a megelőző adatsoré. Ez esetben a soha nem tapasztalt tünetek tekintetében a lányok válaszai kedvezőbb arányszámokat mutatnak a fiúkénál. A tendencia ugyanakkor megfordul a gyakoribb észleléseknél. Ha nem is jelentős, de mérhető különbséget jelez a fiúk javára.

		Lány	Fiú	Összesen
Memóriazavar				
soha	N	36	31	67

	%	32,1%	32,0%	32,1%
ritkán	N	29	34	63
	%	25,9%	35,1%	30,1%
időnként	N	31	25	56
	%	31,3%	21,6%	26,8%
gyakran	N	7	7	14
	%	6,3%	7,2%	6,7%
mindig	N	5	4	9
	%	4,5%	4,1%	4,3%
Összesen	N	112	97	209
	%	100%	100%	100%

XII. táblázat. Memóriazavar észlelése nemek szerint (saját szerkesztés)

Az indokolatlan mértékű lámpaláz észlelései

Az indokolatlanul nagymértékű lámpaláz észlelési arányai újfent meglehetősen kontrasztos eredményeket adtak. A fiúk válaszai között ez esetben is markáns pozitív különbséget detektálhattunk.

		Lány	Fiú	Összesen
Túlzott lámpaláz				
soha	N	22	31	53
	%	19,6%	31,6%	25,2%
ritkán	N	20	26	46
	%	17,9%	26,5%	21,9%
időnként	N	18	18	36
	%	16,1%	18,4%	17,1%
gyakran	N	20	11	31
	%	17,9%	11,2%	14,8%
mindig	N	32	12	44
	%	28,6%	12,1%	21,0%
Összesen	N	112	98	210

	%	100%	100%	100%
--	---	------	------	------

XIII. táblázat. Indokolatlan mértékű lámpaláz észlelése nemek szerint (saját szerkesztés)

A Téthelyzeti probléma- változó

Az észlelések átlagos erőssége	Nem	N	%
1	Lány	20	9,5%
	Fiú	25	11,9%
2	Lány	36	17,1%
	Fiú	44	21,0%
3	Lány	31	14,8%
	Fiú	20	9,5%
4	Lány	21	10,0%
	Fiú	9	4,3%
5	Lány	4	1,9%
	Fiú	0	0,0%
Összesen		210	100%

XIV. táblázat. A Téthelyzeti probléma- változó megoszlása nemek szerint (saját szerkesztés)

Az eredményekből látható, hogy a téthelyzeti problémák vizsgálata a felkészülés panaszainak vizsgálatához hasonlóan a lányok nagyobb érintettségére felé mutat. Részleteiben elmondható, hogy a memóriazavar kiegyenlített adatai mellett a három vizsgált elemből kettőben hasonló eredmény született, melyet a statisztikai vizsgálat is megerősített. Míg a memóriazavar esetében nem mutatható ki kapcsolat ($p=0,506$; Cramer'sV=0,126), a figyelmi panaszok ($p=0,003$; Cramer'sV=0,274) és a túlzott mértékű lámpaláz ($p=0,011$; Cramer'sV=0,250) egyaránt közepesen erős együttállást jelzett. E tendenciákat erősíti a Téthelyzeti probléma- változó közepesen erős szignifikanciája ($p=0,020$; Cramer'sV=0,235).

4. Összefoglalás

Összevetésünk jelen kutatás keretein belül tételesen cáfolja a gyakran megfogalmazott „lusta fiúk, szorgos lányok” sztereotípiát. A lányok statisztikai szinten igazolt minimálisan több közismereti tárgy- tanulásától eltekintve semmi nem utal az intézményi keretek közt elvárt,

vagy elvárható kötelezettségek teljesítési szintjeinek nemek közti különbségére, mi több: a fiúk a többi mutatóban (jóllehet statisztikailag nem megerősíthetően) jobban teljesítettek. Ugyanakkor jelentős eltéréseket mértünk a szabadidő eltöltésének sportolási szokásokra vonatkozó szegmensében. A fiúk minden vizsgált elemben jelentősen nagyobb aktivitást mutattak. Ugyancsak kontrasztosak a két nem észlelt panaszainak mennyiségi mutatói mindhárom vizsgált területen. Így összességében elmondható: a megfigyelt jelenségek és összefüggések okán mindenképp szükségessé válhat a tanulmány címében megfogalmazott azon sztereotíp elképzeléseink felülbírálata, melyek érdekes mód direkt módon a közösség fiú tagjait, indirekt módon ennél talán még súlyosabban annak lány tagjait sújtják.

Bibliográfia

-BIANCO, Valentina, BERCHICCI, Marika, PERRI, Rinaldo Livio, QUINZI, Federico, DI RUSSO, Francesco (2017): Exercise-related cognitive effects on sensory-motor control in athletes and drummers compared to non-athletes and other musicians. In: *Neuroscience* Volume 360, 30 September 2017, Pages 39-47.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0306452217305365> [2021.01.20.]

-CHAN, Clifton, ACKERMANN, Bronwen (2014): Evidence-informed physical therapy management of performance-related musculoskeletal disorders in musicians. In: *Frontiers in Psychology* 2014/5. Article 706.

<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2014.00706/full> [2022.04.13.]

-CSÓTI Andrea Tünde (2021): *A zenekari művészek megbetegedéseinek közvetlen háttere és ajánlás a Kovács-Módszer alkalmazására*. Szakdolgozat. ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézet Zenei munkaképesség-gondozó Szakirányú Továbbképzés.

<http://www.kovacsmethod.com/magyar/dolgozatok-m.htm> [2022.02.01.]

-DAVIES, Stephen (1994): *Musical Meaning and Expression*. Ithaca (New York): Cornell University Press.

-DOBOS Bianka (2018): A zenei teljesítményszorongás (lámpaláz) kezelési és preventív módszerei. In: *Parlando* 2018/3. https://www.parlando.hu/2018/2018-8/Dobos_Bianka.pdf [2022.01.11.]

- FALUS András (szerk.) (2016): *Zene és egészség*. Kossuth Kiadó, Budapest.
- FRANCZEL Ágnes (2017): *"Zeneszerű" életmód a mindennapokban*. Szakdolgozat. Liszt Ferenc Zeneművészeti egyetem, Zenei munkaképesség-gondozás Szakirányú Továbbképzés Program. <http://www.kovacsmethod.com/magyar/Dolgozatok/FRANCZEL%20AGNES.pdf> [2020.11.19.]
- GREEF, Mathieu de, WIJCK, Ruud van, REYNDERS, Koop, TOUSSAINT, Joost, HESSELING, Rike (2003): Impact of the Groningen Exercise Therapy for Symphony Orchestra Musicians Program on Perceived Physical Competence and Playing-Related Musculoskeletal Disorders of Professional Musicians. In: *Source: Medical Problems of Performing Artists*, Volume 18, Number 4, 1 December 2003, pp. 156-160(5).
<https://www.ingentaconnect.com/content/scimed/mppa/2003/00000018/00000004/art00006>
[2021.02.09.]
- GYÖMBÉR Noémi, KOVÁCS Krisztina, TÓVÁRI Zsuzsanna, DR. LÉNÁRT Ágota, HEVESI Krisztina, MENCZEL Zsuzsanna (2012): *Fejben dől el- Sportpszichológia mindenkinek*. Noran Libro, Budapest 2012.
- HINLEY, Liz (2018): Music and Sports: Why Do Both? In: *Alfred Music Musical B*. New York, USA. <https://www.alfred.com/blog/music-and-sports-why-do-both/> [2020.11.14.]
- HOFMANN, Annette R., MILLER, Monika (2018): Sport and Art: An Unexplored Connection. In: *The International Journal of the History of Sport*, 35:17-18, 1673-1674. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09523367.2019.1647730> [2022.06.10.]
- HORNYÁK Erika (2019): A zenekari zenészek egészségügyi problémái. In: *Parlando* 2020/4. https://www.parlando.hu/2020/2020-4/Hornyak_Erika.pdf [2022.07.03.]
- KELEMEN Zita (2017): *Életmód és tartáshibák összefüggése, felső tagozatosok körében*. Szakdolgozat. Miskolci Egyetem Egészségügyi Kar Ápolás és Betegellátás Szak Gyógytornász Szakirány. <http://midra.uni-miskolc.hu/document/25937/21250.pdf> [2022.06.27]
- KELLER Veronika, DERNÓCZY-POLYÁK Adrienn (2017): *Fiatalok sportolási szokásai generációs megközelítésben*. Publikáció a Széchenyi István Egyetem által az EFOP 3.6.1-16-2016-00017 „Nemzetközisítés, oktatói, kutatói és hallgatói utánpótlás megteremtése, a tudás és technológiai transzfer fejlesztése, mint az intelligens szakosodás eszközei a Széchenyi István Egyetemen” című uniós projekt keretében.

https://kgk.sze.hu/images/dokumentumok/kautzkiadvany2017/Keller_Dernoczy_Kautz_2017.pdf

[2019.11.10.]

-KÉRINGER Gábor (2020): Kik a komolyzenészek? – Egy kultúráközvetítő közösség elhelyezkedése és státusza a XXI. század elején. in: *Parlando* 2020/2. szám)

-KÉRINGER Gábor (2019): Nem csak fejben dől el. Mozgás és sportolási szokások a zenei pályára készülő 14- 20 éves korosztályban. In: *Parlando* 2019/3.

https://www.parlando.hu/2019/2019-3/Keringer_Gabor.htm [2020.03.06.]

-KÉRINGER Gábor (2023): Varázsló, pap, mester, művész- A zenész-kép történelmi változásai.

In: *Parlando* 2023/1. https://www.parlando.hu/2023/2023-1/Keringer_Gabor.pdf

[2023.01.30.]

-KODÁLY Zoltán (1959): A zeneművészeknek is szükségük van rendszeres sportolásra. In: *Parlando* 1960/3. (Eredeti cikk: Sport és Tudomány című folyóirat 1959. december havi számából) <https://www.parlando.hu/Zenemuvesz603.htm> [2019.11.11.]

-MASOPUST Katalin (2011): *A zenei munkaképesség-gondozás alkalmazása a pedagógia különböző területein*. Doktori (PhD) disszertáció. Eötvös Lóránt Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar Neveléstudományi Doktori Iskola.

https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/45512/Kd_11979.pdf?sequence=1

[2020.05.04.]

-PÁSKUNNÉ KISS Judit (2014): *A tehetséggondozó szolgáltatásokhoz történő hozzáférés pszichológiai és szociológiai tényezői*. Kutatási beszámoló. Debreceni Egyetem. Debrecen.

http://www.mateh.hu/tehetsegkonyvtar/Konyvek/Paskune_teljes_kotet.pdf#page=9